

Y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol

Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes

Papur Tystiolaeth ar y Tasglu Gweinidogol ar gyfer y Cymoedd

Ym mis Gorffennaf, cyhoeddais y byddai Tasglu Gweinidogol ar gyfer Cymoedd De Cymru'n cael ei sefydlu. Gan ddefnyddio cryfderau'r sector cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector, gan gynnwys gallu Llywodraeth Cymru i sbarduno newid, bydd y Tasglu'n gweithio yn ystod tymor y Cynulliad hwn i arwain ar waith adfywio a thwf cynaliadwy yn y cymoedd.

Bydd y ffordd newydd hon o fuddsoddi yn nyfodol y cymoedd yn sicrhau bod cymunedau lleol yn rhan o'r broses ac yn eu calonogi, gan gynnwys sicrhau ein bod yn gwneud y mwyaf o gyfleoedd i fewnfuddsoddi ac ysgogi twf economaidd.

Yn gyffredinol, mae ardal Cymoedd y De'n tangyflawni yng nghyd-destun Cymru gyfan ar draws ystod o ddangosyddion economaidd, gan gynnwys bod pobl yn dioddef lefelau uwch o amddifadedd a lefelau is o foddhad. Gwyddom fod incwm cartrefi'n is nag ydyw mewn ardaloedd eraill, ac mae dadansoddiad o effeithiau'r diwygiad lles yng Nghymru yn dangos bod awdurdodau lleol yn y cymoedd wedi'u heffeithio mewn modd anghyfartal.

Un o brif swyddogaethau'r Tasglu fydd cydweithio â phobl sy'n byw yn y cymoedd, busnesau, llywodraeth leol, y trydydd sector a sefydliadau dinesig i ymdrin â'r materion hyn ac i hyrwyddo'r cymoedd fel ardal i fyw, gweithio a buddsoddi ynddi. Yn benodol, rhaid inni ganolbwyntio o hyn allan ar greu swyddi a chyfleoedd newydd mewn cymunedau'r cymoedd y mae'n anodd cael gwaith ynddynt, ynghyd â gwella'r cysylltiadau rhyngddynt fel bod pobl yn gallu gweithio ymhellach i ffwrdd a chael mynediad at wasanaethau.

Nid syniad newydd yw rhoi sylw i adfywio Cymoedd De Cymru, gan greu swyddi a ysgogi twf. Bu cryn fuddsoddi mewn adfywio rhanbarth y cymoedd ers y 1960au. Yn ystod y cyfnod hwnnw, rydym wedi symud o brosiectau adfywio ffisegol yn ôl thema unigol o'r brig i lawr, i weithio mewn partneriaeth ar fentrau cymunedol i ddatblygu sgiliau a swyddi yn ogystal â gwella'r amgylchedd. Cynhaliwyd adolygiad ar lefel uchel o fentrau adfywio blaenorol er mwyn sicrhau bod y gwersi a ddysgwyd yn berthnasol i waith y Tasglu.

Mae gwaith sy'n sicrhau bod economi'r cymoedd yn arallgyfeirio eisoes wedi dechrau. Mae diwydiannau newydd eisoes yn cael eu cefnogi, ac mae Llywodraeth Cymru'n cymryd camau i sicrhau bod swyddi'n cael eu creu a'u cadw. Mae hynny'n cynnwys camau i ysgogi gweithgarwch economaidd a swyddi yn y tymor byr, fel denu mewnffuddsoddiad, busnesau newydd a chymorth ariannol. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn ceisio ymdrin â materion ar gyfer y tymor hirach, drwy fuddsoddiadau strategol mewn seilwaith trafnidiaeth, band eang cyflym iawn, a chymorth ar gyfer gwaith arloesi.

Mae Llywodraeth Cymru wedi annog a chefnogi gwaith o ddatblygu dinas-ranbarthau - Dinas-ranbarth Bae Abertawe, sy'n cynnwys pedwar Awdurdod Lleol sef Sir Gaerfyrddin, Sir Benfro, Castell-nedd Port Talbot, ac Abertawe; a'r Fargen Ddinesig ar gyfer Prifddinas-ranbarth Caerdydd, sy'n dwyn ynghyd deg Awdurdod Lleol yn ne-ddwyrain Cymru.

Bydd Bargen Ddinesig Prifddinas-ranbarth Caerdydd, gyda chyllid ar y cyd y cytunwyd arno gan Lywodraeth Cymru a Llywodraethau'r DU, yn cefnogi'r 10 awdurdodau lleol i weithio ar y cyd i oruchwylio gwaith ar ystod o faterion fel tai, cymorth i fusnesau, cynllunio a thrafnidiaeth. Bydd Metro De Cymru'n chwarae rôl bwysig wrth wella'r dulliau o gysylltu ar draws y rhanbarth. Disgwylir nifer fawr o fanteision fel canlyniad i hynny, gan gynnwys galluogi pobl i deithio o amgylch y rhanbarth yn haws, cael cyflogaeth a manteisio ar gyfleusterau a gwasanaethau sy'n cynnal cymunedau.

Un o rolau allweddol y Tasglu fydd datblygu'r datblygiadau presennol a sicrhau nad yw cymunedau'r cymoedd yn manteisio mewn modd anghyfartal. Y flaenoriaeth sylfaenol fydd creu cyfleoedd yn y cymunedau lleol a sicrhau bod manteision mewnfuddsoddi'n cael eu cadw a'u rhannu yn y cymoedd.

Bydd y Tasglu'n cydweithio'n agos â Phrifddinas-ranbarth Caerdydd, Dinas-ranbarth Bae Abertawe, a'r rhaglen Metro, er mwyn sicrhau'r manteision gorau i gymunedau yn y cymoedd.

Bydd y Tasglu Gweinidogol yn cyfarfod am y tro cyntaf ar 22 Medi i drafod ei flaen raglen waith ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Yn dilyn hynny, bydd yn cyfarfod bob chwarter, er y gallai'r cyfarfodydd gael eu cynnal yn amlach yn ystod y flwyddyn gyntaf.

Bydd cyfarfod cyntaf y Tasglu Gweinidogol yn canolbwyntio ar hyrwyddo gwaith adfywio a thwf economaidd; gwella gwasanaethau prif ffrwd, yn enwedig gwasanaethau iechyd, addysg a thai; a meithrin cysylltiadau â chymunedau. Mae amrywiaeth o arbenigwyr, gan gynnwys cynrychiolwyr o'r Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD) wedi'u gwahodd i'r cyfarfod i ddarparu tystiolaeth a fydd yn sail i ddatblygu blaenoriaethau'r Tasglu a'n rhaglen waith.

Fel Cadeirydd y Tasglu, rwy am gyflawni canlyniadau mesuradwy sy'n gwella bywydau pobl sy'n byw mewn rhai o ardaloedd mwyaf difreintiedig Cymru. Fy mlaenoriaeth gyntaf fydd ystyried sut y gallwn wella datblygu economaidd, gwaith adfywio, effeithlonrwydd ac ysbryd cystadleuol busnesau, gan gynnwys cynyddu nifer y swyddi ac enillion, datblygu'r sgiliau iawn a chefnogi datblygu cynaliadwy.

Mae aelodau'r Tasglu'n cynnwys Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith, a'r Gweinidog Sgiliau a Gwyddoniaeth, ynghyd â nifer fach o aelodau ymgynghorol arbenigol allanol.

Bydd y Tasglu'n parhau i fod mewn grym am bum mlynedd, a bydd ei waith yn seiliedig ar Fwrdd Tasglu, a arweinir gan uwch swyddogion Llywodraeth

Cymru. Prif swyddogaeth y Bwrdd fydd cynghori aelodau'r Tasglu ar gyflawni'r blaenoriaethau allweddol, gwahanol ddulliau o feithrin cysylltiadau, ac ar sut y bydd y Tasglu'n gweithio'n unol â rhaglenni a pholisïau sydd eisoes yn bodoli er mwyn sicrhau dull integredig o ddatblygu economaidd ac o gyflwyno gwasanaethau lleol.

Dros y pum mlynedd nesaf, bydd y Tasglu'n meithrin cysylltiadau â phob un o Ysgrifenyddion Cabinet a Gweinidogion Llywodraeth Cymru, gan fod pob Adran yn Llywodraeth Cymru'n gyfrifol ar y cyd i wella'r canlyniadau yng Nghymoedd De Cymru.